İDİL

Inceleme

DAMIEN HIRST'ÜN ESERLERİNDE "ÖLÜM" TEMASI

Ayça YILMAZ

Anadolu Üniversitesi, ayca.y(at)anadolu.edu.tr ORCID: 0000-0002-9350-4675

Yılmaz, Ayça. "Damien Hirst'ün Eserlerinde Ölüm Teması" idil, 57 (2019 Mayıs): s. 577-585. doi: 10.7816/idil-08-57-04

Özet

Tarih boyunca insan, bir taraftan ölümlü olduğu gerçeğiyle diğer taraftan da bu gerçeği kabullenemeyişiyle birlikte yaşamıştır. Bu sebeple de çağlar boyunca kabullenemediği bu gerçekle savaşırken insan, ölümsüz olmanın yollarını aramış ve arkasında ölümsüz eserler bırakmıştır. Diğer bir ifadeyle, ölüm gerçeği ve var olma çabası arasındaki ilişki kimi zaman sanat eserinin içeriğini de belirlemiştir. Rönesans resim sanatından, günümüzdeki örnekleriyle çağdaş sanata değin ölüm temasının işlendiği örnekler mevcuttur. Çalışmada, Damien Hirst'ün eserlerinde hakim olan ölüm teması incelenmiştir. Bu kapsamda sanatçının seçilen dört eseri (God Alone Knows, Mother and Child (Divided), Saint Sebastian Exquisite Pain, Away From the Flock) sanat eleştirisi ve ikonografik çözümleme teknikleri birlikte kullanılarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Damien Hirst, ölüm, çağdaş sanat, sanat eseri

Makale Bilgisi

Geliş: 20 Ocak 2019 *Düzeltme: 27 Ocak 2019* *Kabul: 6 Şubat 2019*

© 2019 İdil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

" Sanattaki ölüm ve gerçek ölüm arasındaki fark, birinin bir kutlama olması ve diğerinin sıkıcı bir gerçek olmasıdır."

Damien Hirst

Sanat, tarih boyunca ölüm temasının farklı ve birçok kez işlendiği bir alan olmuştur. Rönesans ressamı Grünewald'ın The Crucifixion'undan, modern dönem sanatçısı David Mach'in Die Harder'ına kadar tarihin her döneminde ölüm temasına değinildiği görülmektedir. Bireylere, dönemlere ve kültürlere göre değişiklikler gösteren ölüm bilinci gibi ölüm kavramının sanat eserlerine yansıtılması da farklılık göstermektedir (Aksoy, 2014:44). Ölüm temasının işlenişinde genellikle İncil sahnelerinin dikkat çektiği bilinmektedir. Günümüzde de çağdaş sanat eserlerinde, aynı sıklıkta olmasa bile bu konunun işlendiği görülmektedir. Ölüm temasının sanata yansımasının ele alındığı bu çalışmada; literatür taraması yapılmış, değişen ve gelişen çağdaş sanatın günümüz sanatçılarından olan Damien Hirst'ün çalışmaları genel olarak değerlendirilmiş ve sanatçının belirlenen beş eseri, sanat eleştirisi yaklaşımları (betimleme, yorumlama, yargıda bulunma ve kuramsallaştırma) ve ikonografik çözümleme çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Çağdaş Bir Sanatçı Damien Hirst

1965'te İngiltere'de doğan Damien Hirst, 1980'lerin sonunda güzel sanatlar eğitimi aldığı Goldsmith Üniversitesi'nden mezun olmuştur. Bu dönemden itibaren sanat, yaşam ve ölüm arasındaki karmaşık olarak nitelendirdiği ilişkiyi keşfetmek için çeşitli sanatsal denemeler yapmıştır. Hirst, Leeds Tıp Fakültesi'ne yaptığı sık ziyaretlerinin de etkisiyle genç bir birey olarak ölümün kabul edilemezliği fikrine ilgisi duymuş ve bunu sanat tarzına uygulamıştır (http-1). Kurt (2015), Hirst'ün lisans öğrencisiyken kadavralar üzerinde çalışmalar yapan, anatomi ve patoloji kitaplarını inceleyen biri olduğunu dile getirilmekte ve masa üzerindeki bir kadavra başıyla çekilmiş gülümseyen fotoğrafını önemli bir belge olarak sunmaktadır. Bunun yanı sıra sanatçının kadavra ile sorgulama eylemi örneklerinin Rönesans'a, Leonardo da Vinci'ye kadar dayandığı bilinmektedir.

Resim 1. Damien Hirst with Dead Head (1991)

"Ölümsüzlük peşinde koşan sanatçılar ölümü yakınlarında görmek ve ona gözleriyle dokunmak isteyebilmektedirler, nitekim ölümü, en az canlı modeller kadar ayrıcalıklı model olarak görebilmektedirler" diyen Leppert (2017:205), Hirst'ün erken tarihli çalışmalarında bile kısa ömürleriyle bilinen kelebeklerin tuval üzerine yapıştırılmasıyla yaptığı resim dizileriyle sanatının her alanında ölümü niçin kullandığını açıklar niteliktedir.

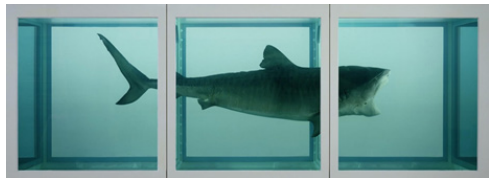
Resim 2. Damien Hirst, Rapture, 2134 mm | 84 inç, Tuval üzerine kelebekler (2003)

Bir sanat çalışmasında ortaya konulan yapıtlar ile ilgili düşüncelerin büyük ölçüde tasarımlarla ilgili olmasına karşın, amaçlarını gerçekleştirmek için ne kadar uygun tasarlandıklarını görmek ve onlardan keyif alınmasında önemli bir kaynaktır (Carroll, 2016:227). Bu anlamda Hirst'ün çalışmalarından The Tears of Jesus'ta, hem isim seçimi hem de tasarım olarak, tercih ettiği görüntüyle yansıtmak istediği 'bilimin birçok insan için yeni bir din olduğu' düşüncesini çalışmanın amacına uygun olarak ortaya koyduğu görülmektedir. Adı geçen ve görselde yer alan eserde medikal ilaçlar, İsa'nın gözyaşları olarak tasvir edilmiş ve bahsettiği düşüncesinin altını bu şekilde çizmiştir.

Resim 3. Damien Hirst, The tears of Jesus, 1930 x 1524 mm, Tuval üzerine yağlıboya (2005)

Bu anlamda Hirst'ün çalışmalarının öne çıkan, diğer bir ifadeyle çalışmasına temel oluşturan düşünceyi -ki bu çoğunlukla ölüm ile ilgili olmaktadır- aktarmak için sadece tuvalin değil ölümün kendisinin de kullanılabileceği varsayımına ve cansız bedenlerin bizzat kendilerinin sergilenmesine dayandığını söylemek yanlış olmaz. Bu düşüncesini somutlaştırmak içinse Hirst, Andy Warhol'un da kullandığı bir strateji olan 'yaratıcı rahatsızlık stratejisi'ni benimsemiş ve formaldehit tankları içerisine yerleştirdiği ölü hayvanları sergilemiştir (Bayrak, 2012:247). İlk olarak, üyesi olduğu grup Young British Artists'in 1992 yılında Saatchi Gallery'de açılan sergisine The Physical Impossibility of Death in the Mind of Someone Living çalışmasıyla katılmış ve bu çalışmasıyla dünyaya tanıtılmıştır.

Resim 4. Damien Hirst, The Physical Impossibility of Death in the Mind of Someone Living, 2170 x 5420 x 1800 mm | 85,5 x 213,4 x 70,9 inç, Cam, boyalı çelik, silikon, monofilament, köpekbalığı ve formaldehit çözeltisi (1991)

Sergilenen çalışmasında Hirst, formaldehit dolu bir tank içerisine yerleştirdiği ve ölüm saçan bir köpekbalığı kullanmıştır. Tankın ortasında canlı ve yüzüyormuş gibi gözüken köpekbalığı, ağzı açık olarak sanki saldıracakmış gibi gözükmesine karşın tehlikesizce yatmakta ve "av"larının karşısında sergilenmektedir. Lucie-Smith'e (2004:377) göre çalışmada sanatçının gönderme yaptığı birkaç nokta vardır. Bunlardan ilki yalnızca bir zamanlar kültürel ve sosyal bakımdan canlı olan şeylere yer veren ve onları camlı ortamlarda yalıtan müze kültürüne yapılmış bir göndermedir. Diğeri ise ölümün kendisidir. Bu noktada yalıtılmış nesnenin bir zamanlar bir ölüm makinesi olan bir canlının cesedi olması da önemlidir: Ölüm saçan ölmüştür.

Hirst'ün, bir hissi tanımlayacak bir şey olarak nitelendirdiği bu çalışması ile varoluşun kırılganlığını sorgulamaya başladığı düşünülmektedir. Bu sorgulama sürecinde ise ölüm temasını yansıtırken tercih ettiği gerçek ölü hayvanların sürekli ve tekrar ederek kullanımıyla birlikte yaratıcı bir rahatsızlık uyandırdığı söylenebilir. Ayrıca sanat camiasındaki varlığının resmiyet kazandığı 1993 yılında, Mother and Child (Divided) eseriyle Venedik Bienali'ne katıldıktan sonra 1995'te Turner Prize ödülünü kazanmıştır. Bu eseri dahil olmakla birlikte geleneksel malzemelerin dışına çıkarak ürettiği işler arasında en çarpıcı olanları ise Natural History (Doğal Tarih) serisinde yer alan, cam küplerde ortadan ikiye böldüğü veya tam olarak sergilediği ölü hayvan bedenleridir. Ölü hayvan bedenlerini teknik olarak ayakta tutabilecek araçlarla ölüm kavramı üzerine sorgulamalar yapan sanatçı bir yandan ölmüş hayvan bedenlerini sanki hala yaşıyorlarmış gibi göstermektedir (Bulduk, 2017:1943).

İnsanoğlunun varoluşa ve kaçınılmaz olan ölüme dair algısıyla söz konusu algının yarattığı endişeler dikkat çekmektedir (Alkan, 2014:1). Ölümlü olma bilinci ve endişesi bireylerin yaşamları üzerinde farklı etkilere yol açar ve sanatçı olan bir birey için bu etkileri yansıtmanın/dışa vurmanın en iyi yollarından biri ise bunu eserlerine yansıtmasıdır. Sanat elbette bir yönden kurgudur (Aksoy, 2014:41). Hirst'ün çalışmaları incelendiğinde yüzyıllar boyunca sanatçıların konu ettikleri yaşam-ölüm kavramlarının kesişim noktasında anlam bulduğu görülür. Onu diğer çağdaşlardan farklı kılan özelliği, ele aldığı konuyu işlerken kullandığı kurgu ve materyallerdir. Hayvan cesetlerini koruyucu

malzeme olan formaldehit dolu şeffaf tanklar içine farklı bir kurguyla sergilerken, yaşamla ölüm arasındaki paradoksal zıtlığı en vurucu biçimde ortaya koyar (Yavuz, 2009:112).

İşlerini sergilerken kullandığı formaldehit dolu tankların ve vitrinlerin ağır endüstriyel estetiğini Amerikan Minimalistlerin heykel biçimlerinden referans alarak yaptığını söyleyen Hirst, yaptığı işlerin bilimsel olarak duyguları yaratmak gibi olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Yaptığı eserlerde aldığı eleştirilerin hayvanların ölü olmasıyla ilgili olduğunun altını çizmekte ve ağırlıklı olarak kullandığı hayvanların (inekler, koyunlar, domuzlar) şimdiye kadar en çok katledilen hayvanlar olduklarını, onlara yürüyen yemek muamelesi yapıldığını eklemektedir. Bununla birlikte kendisinin onlara ölüm nesnesi olarak baktığını, onun formaldehitle sergilediği hayvanlarının tarlalarda dolaşan hayvanlardan daha fazla kişiliğe sahip olduğunu düşündüğünü söylemektedir (http-2). Yani diğer bir ifadeyle izleyicinin, aynı hayvan gruplarını yiyerek tükettiği gerçeğini göz ardı etmesini kendisi eleştirmekte ve izleyicinin eleştirilerine, ortaya koyduğu eserlerin sadece yemek malzemesi olmadığını, sanat yoluyla kendisinin bu hayvanlara daha derin anlamlar atfettiğini söylemektedir.

Eserlere bir başka açıdan bakıldığında ise formaldehit dolu tanklarda sergilenen ölü hayvan örneklerinin bilimsel olarak korunmasıyla da karşılaşılmaktadır. Bu şekilde, sanat eserlerinde hem kavramsal hem de görsel olarak din ve bilim unsurlarını birleştiren Hirst, bu iki "inanç sistemini" sanatla birleştirmekte, böylece sanatın ayrı ve uzlaşmacı bir inanç sistemi olarak hizmet etmesini ummakta olduğu düşünülmektedir. Ayrıca sanatçının, ideal bir durumda sabitlendiği ve böylece sanat yoluyla eserlerini ölümsüzlüğe taşıdığı da söylenebilir.

Yöntem

Çağdaş sanatçılardan Damien Hirst'ün eserlerinde ölüm temasını nasıl işlendiğinin ortaya konulması amaçlanan çalışmada, incelenen eserler sırasıyla şunlardır: God Alone Knows, Mother and Child (Devided), Saint Sebastian Exquisite Pain, Away From the Flock.

Bu çalışmada sanatçının eserleri yorumlanırken Terry Barrett'in sanat eleştirisi yaklaşımı ve Erwin Panofsky'nin ikonografik çözümleme yöntemi birlikte kullanılmıştır. Terry Barrett'in sanat eleştirisi yaklaşımında, bir sanat eserinin değerlendirilmesinde dört temel prensip bulunmaktadır (Barrett, 2014:6). Bunlar,: Betimleme, yorumlama, yargılama ve kuramdır. Hazırlanan çalışmanın kapsamı doğrultusunda Terry Barrett'in dört prensibinden yalnızca ikisi betimleme ve yorumlama kullanılmıştır. Bu iki prensip şu şekilde açıklanabilir: Betimleme, bir sanat eleştirisinin fark edilmesi ve anlaşılması için eleştirmenin yaptığı bir tür sözel gösterme biçimi, diğer bir ifadeyle zihinsel bir süreç olarak çalışmaya ilişkin bilgi toplamanın yollarından birisidir. Bununla birlikte sanat eserlerinin "bir şey hakkında olma" durumları vardır ve yorumlanmayı talep ederler. Bu durum kısaca sanat eserlerinin, bir insanın ortaya çıkardığı dışavurumcu objeler olduğunu ve örneğin bir taş ya da ağaçtan farklı olarak sanat eserlerinin yorumlanmak isteyeceği şekilde ifade edilebilmektedir. Diğer bir ifadeyle yorumlama eleştirinin belki de en kapsayıcı eylemidir (Barrett, 2014:89 ve 150).

Bir sanat çalışması değerlendirilirken vermek istediği mesajın anlaşılabilmesi adına sadece biçimsel olarak değil konuları ve anlamları ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple çalışmada Erwin Panofsky'nin ikonografik çözümleme yönteminden de yararlanılmıştır. İkonografik çözümleme; sanat tarihinin, sanat yapıtlarının biçimlerinin karşıtı olarak, konuları ve anlamlarıyla ilgilenen dalıdır. Deyim yerindeyse, sanat yapıtının "ruhunun" da ele alınması gerekmektedir. İkonografik çözümleme üç katmanda incelenmektedir: Bu aşamalardan ilki ön ikonografik incelemedir, yani sanat yapıtının biçim olarak incelenmesidir. Ardından ikonografik tanımlama aşaması ile sanat yapıtında betimlenmiş olan biçimlerle, tema ve kavramlar arasında bir bağ kurulması, imgelerin çözümlenerek öykü ve alegorilerin saptanmasıdır. Son aşama ise ikonolojik tanımlama, yani sanat yapıtının içeriğidir. Bu aşamada sanat yapıtının oluştuğu dönemin kültürel niteliklerinin, sanatçının kişiliğinin ve bu kültür ortamının oluşumuna katkıda bulunduğu sanat yapıtlarının içerdiği anlamın da irdelenmesi

gerekmektedir (Panofsky, 1995:12-13).

God Alone Knows

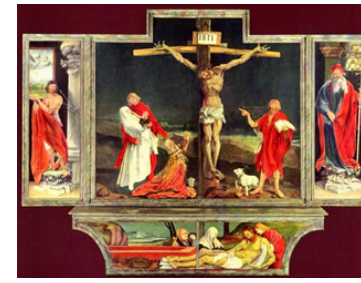
İncelenen ilk eserde sanatçının, hayvanları kullanım şekliyle ölüm temasını sorguladığı kadar dini sorguladığı da düşünülmektedir. Eserler incelendiğinde İncil hikayelerine gönderme yapıldığı görülmektedir. God Alone Knows adlı eserinde üç adet anıtsal tankın (cam panellerin) içerisinde yan yana ve dikey olarak sergilenen üç adet koyun bulunmaktadır. Koyunların sergilenişinde ilk cam panelde koyunun kafası sağ omzunda ve hafif geriye doğru düşmüş, ikinci cam panelde yine sağ omzunun hizasında fakat bu kez ön tarafa doğru düşmüş, üçüncü cam panelde ise diğer ikisinin aksine sol omzunun üzerinde ve yine ön tarafa doğru hafifçe düşmüş olarak görülmektedir. İzleyici, koyunların kafalarının omuzlarına düşüş pozisyonları nedeniyle onları bitkin olarak nitelendirebilir.

Resim 5. Damien Hirst, God Alone Knows, Triptik: 3246 x 1710 x 611 mm | 127,8 x 67,3 x 24 inç (Sol),3805 x 2014 x 611 mm, 149,8 x 79,3 x 24 inç (Orta), 3246 x 1710 x 611 mm, 127,8 x 67,3 x 24 inç (Sağ), Cam, boyalı paslanmaz çelik, silikon, ayna, paslanmaz çelik, plastik kablo bağları, çelik ve Carrara mermerleri ile koyun ve formaldehit çözeltisi (2007)

Formaldehit çözelti içerisindeki koyunlar görselde havada duruyor gibi görünse de sanatçı tarafından seçilen duruş pozisyonlarında kafalarının düşmüş gibi görünmeleri, kollarının sağ ve sola gergin şekilde gerilmesinin yanı sıra delikler bulunması ve bacaklarının aşağıda birleşmesi, birleştiği noktalarda yine çivi benzeri sabitleyici metallerin olmasıyla birlikte çarmıha gerilmiş oldukları anlamlandırılmaktadır. Bu anlamlandırma sürecinde, sanat tarihine sıklıkla konu olan ve İncil hikayesinde yer alan Çarmıha Gerilmiş İsa sahnesinin yeniden yorumlandığı düşünülmektedir. Çarmıha gerilme sahnesi, sanat tarihinde iyi bilinen bir motiftir ve yüzlerce örneği bulunmaktadır. "Çarmıha Geriliş betimlerinin ana figürü genellikle sahnenin merkezine yerleştirilen, elleri ve ayakları çivilenmiş biçimde gösterilen çarmıhtaki İsa'dır (Tükel ve Yüzgüller, 2018:229)". Çarmıhın (haçın) bizzat kendisi görünmese de izleyicinin karşısında yükselen koyunların pozisyonları bu sahneyi zihinde canlandırmaktadır.

Çarmıha gerilme denildiğinde İsa'nın çarmıha gerilerek öldürülmesi şüphesiz en çok işlenen konuların başında gelmektedir (Aksoy, 2014:44). Eserin sergileniş şekli, üç parça kullanımı, akıllara Grünewald'ın The Crucifixision adlı eserini getirmektedir. Bahsi geçen görsel çarmıha gerilme hikayesini anlatan üst kısmı dikkate alınarak incelenmiştir.

Resim 6. Matthias Grünewald, The Crucifixion, 269 x 307 cm, Ağaç üzerine tempera (1513-1515)

Hirst'ün eseri de tıpkı Grünewald'ın eseri gibi yatay olarak üç parçadan oluşmaktadır. İki eserin farkı, incelenen eserde Hirst, Grünwald'ınki gibi çeşitli karakterlere yer vermemiş, bunun yerine İsa'nın değişik şekillerde resmedilmiş üç farklı pozisyonunu görselleştirmiştir. Grünewald'ın eserinde İsa'yı elleri ve ayakları çarmıhta çivilerle sabitlenmiş halde resmedilmiştir. İsa, klasik İtalyan döneminde resmedildiği gibi değil, yaraları ve yaraları nedeniyle hissettiği acı tüm korkunçluğuyla verilmiştir. Hirst'ün eserinde yansıtılan görüntüde ise koyunların derisi yüzülmüş ve iç organları çıkarılmıştır. Tıpkı İsa gibi kemikleri sayılabilecek kadar net görünmektedir. Fakat incelenen eserde koyunlar herhangi bir duyguyu yansıtır gibi değil tıpkı bir kasabın vitrininde sergileniyor gibi ölümün soğuk gerçekliğiyle dikkat çekmektedir.

Mother and Child (Divided)

İncelenen ikinci eser, Hirst'ün 1995'te Turner Prize ödülünü kazandığı eseridir. Sanatçının ölüm temasını ve dini sorgularken postmodernizmle yaygınlaşan yeni sanat formlarını kullanmaya devam ettiği görülmektedir. Görüntüde dört adet formaldehit sıvısı ile dolu tank içerisinde her biri ikiye bölünmüş bir inek ve yavrusu ile karşılaşılmaktadır. Eserin orijinal halinde hayvanlar, sergiyi ziyaret eden ziyaretçilerin tankların arasında yürüyebileceği ve hayvanların içlerini görebileceği alana sahip olarak yerleştirilmiştir.

Resim 7: Damien Hirst, Mother and Child (Divided), Her biri iki parça (buzağı): 1136 x 1689 x 622 mm | 44,7 x 66,5 x 24,5 inç, Her biri iki parça (inek): 2086 x 3225 x 1092 mm | 82,1 x 127 x 43 inç, Cam, boyalı paslanmaz çelik, silikon, akrilik, monofilament, paslanmaz çelik, inek, buzağı ve formaldehit çözeltisi (1993)

Hirst bu çalışma için büyürken Katolik okuluna gittiğini ve ikonografinin kendisine çok tanıdık olduğunu belirtmiştir (http-2). Buna bağlı olarak çalışmada dini referansların olduğunu söylenebilir. Anne ve yavru inek kullanımı bize İncil hikayelerindeki Meryem ve Bebek İsa tasvirlerini hatırlatmaktadır. Fakat çalışmada sanat tarihindeki geleneksel görüntünün yani anne ve bebeğin neşeli birliği yerine, bir anne ve bebeğini sonsuza dek birbirlerinden ayırarak ve buna ek olarak kendi içinde de ölümcül bir şekilde koparark yorumlanmıştır. Metaforik düşünceyi kullanan sanatçılar, farklı imgeler arasında kavramsal bağlantılar kurarak izleyiciyi şaşırtırken düşüncelerini dolaylı bir yolla aktarmayı tercih etmektedir (Kılıç ve Altıntaş, 2016:190). Bu çalışma dini sahnelere karşı bir küçümseme olarak değerlendirilebileceği gibi eserin postmodern ikonografik bir yorumlama olabileceği de düşünülebilir. Ayrıca bu çalışma yalnızca anne – bebek bağlantısına yer veren bir durum olarak değerlendirilmek yerine, doğumla başlayan ve ölümün o kesin, değişmez gerçekliği nedeniyle eserde görülen fiziki ayrılmanın yaşandığı da söylenebilir.

Saint Sebastian, Exquisite Pain

İncelenen üçüncü eserde yine simetrik, özenle çerçevelenmiş cam bir panelin/tankın içerisinde dikey olarak sergilenen erkek bir buzağı olduğu görülmektedir. Buzağının duruş pozisyonu dikey olarak seçilmiş ve ağaç bir sütuna ayakta durur şekilde iplerle bağlı ve kafası sol tarafa doğru düşmüş şekildedir. Buzağının canlı, sağlıklı renkteki kürkü rengarenk metal oklarla delinmiş şekilde sergilenmiştir. Buzağının seçilen bu pozisyonu ve içerisinde yer aldığı görüntü yine İncil hikayelerinden bir sahneyi akıllara getirmektedir. Sanatta ağaç, kazık ya da bir sütuna bağlanmış, vücudu oklarla kaplı genç bir erkek olarak resmedilen Aziz Sebastian'ın inancından vazgeçmemesi sebebiyle öldürüldüğü için şehit edildiği bilinmektedir (Tükel ve Yüzgüller, 2018:334). Hristiyan ikonografisini sık sık kullandığı daha önce de belirtilen Hirst'ün, Aziz Sebastian için bizlere onun acısını veya trajedisini hissetmemiz için bu sahneyi yeniden yorumladığı söylenebilir. Aziz Sebastian'ın bu farklı yorumlaması için sanatçı, bir et parçasına yeni bir kişilik/anlam vermenin metaforik ama bir o kadar da garip bir yolunu seçtiğini vurgulamıştır (http-3).

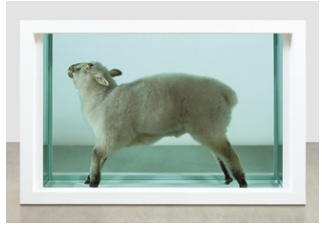
Resim 8: Damien Hirst, Saint Sebastian,Exquisite Pain , 3216 x 1558 x 1558 mm | 126,6 x 61,3 x 61,3, Cam, boyalı paslanmaz çelik, silikon, ok, yaylı cıvata, paslanmaz çelik kablo ve kelepçeler, paslanmaz çelik karabina, bullock ve formaldehit çözeltisi (2007)

Eser, izleyiciye ismiyle de ipucu vermektedir, Saint Sebastian, Exquisite Pain. Bu eserde, Aziz Sebastian'ı temsil eden erkek buzağının ölüm trajedisi ile karşı karşıya kalmaktayız. Şiddetli/keskin

ağrı olarak isimlendirdiği eserinde buzağının eğer yaşarken bu oklanma işlemine maruz kaldığı düşünülürse, yaşayacağı acının keskinliği de hissedilebilir.

Away from the Flock

Doğal Tarih serisinden olan ve incelenen son eserinde Hirst'ün, yine formaldehit dolu bir tankın içerisinde sergilediği hayvan bu kez bir kuzudur. Ağır çerçeveli bir tankta sunulan bu kuzu, yaşıyormuş görünümüne sahip olacak hareket pozisyonunda sabitlenmiştir. Bu çalışmada sanatçı, yüzyıllardır bize yiyecek ve sıcaklık sağlayan, sıradan olarak görülen kuzuları/koyunları özel bir anlama dönüştürerek sunmuştur.

Resim 9: Damien Hirst, Away From the Flock, 960 x 1490 x 510 mm, Cam, paslanmaz çelik, Perspex, akrilik boya, kuzu ve formaldehit çözeltisi (1994)

Ayrıca eser, ismiyle bizleri bir kez daha üzerinde düşünmeye yönlendirmektedir: Sürüden Ayrı. Burada yine Hristiyan ikonografisinden izler görülmektedir. Eserde kullanılmak için seçilen hayvanın kuzu oluşu, İsa'nın Tanrının Kuzusu olarak nitelendirildiğini (Yuh 1:29) hatırlatır. Kuzunun tek başına sergilenmesi ise "sürüden ayrı bırakılan" kuzunun yaşamdan ölüm ile ayrıldığını düşündürür.

Resim 10: William Holman Hunt, Streyed Sheep, 432 x 584 mm, Tuval üzerine yağlı boya (1852)

Öte yandan İngiliz sanatçı William Holman Hunt'un Strayed Sheep isimli eserinde yer alan uçurumun kenarında gezen ve kendilerini tehlikeye sokan başıboş koyunların dini bir bozulmayı temsil edişi gibi "sürüden ayrılmak" anlamıyla kiliseyi terk etme sonucu oluşan dini bir bozulmaya referans olduğu da düşünülebilir.

Sonuç

Damien Hirst, sanat, popüler kültür ve bilim arasındaki sınırları yenilikçi bir şekilde karşılayan bir sanatçı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sarsıcı, büyük ölçekli eserleri, izleyicileri karşılaştıkları görsel karşısında şoke etmeyi amaçlar ve bunu başardığı söylenebilir. Eserleri, duygusal yatırımlarımızda belirli anlam çerçeveleri içerisinde olan yaşam ve ölüm kavramlarını ironik ve gerçekçi biçimde tasvir etmekte ve bu tasviri güzelliğin kırılganlığı ile yansıtmaktadır. Burada kastedilen güzellik tanımı, kullandığı hayvanların hemen hepsinin hala hayattalarmış gibi canlı görünmeleridir. Fakat bu görünüşlerinin hemen yanında ölümün, çürümenin varlığı adeta izleyicinin yüzüne çarpmaktadır. Hirst'ün çalışmalarını, yaşamın tuhaflığını ve ölümle alaycılığını hicivli ve şaşırtıcı bir hassasiyetle ortaya koyduğu söylenebilir. Alaycı ve trajik bir biçimde klasik temaları ve şu anki kültürel ve varoluşsal fenomeni harmanlayarak ölüm gerçeğinin kabul edilemeyişinin garipliğini iletmektedir. Hirst, çalışmaları boyunca incelenen ahlak, din ve bilimin bizlerin bilincinde yer alan kırılganlığıyla oynamaktadır. Avcı olan büyük bir köpekbalığına karşın henüz olgunluk çağında olmayan, yem olarak nitelendirilebilecek bir kuzunun kullanılmasıyla devam eden Doğal Tarih serisinde, yaşam ve ölüm kavramlarının üzerinde düşünülmesi gereken noktalar derin anlamlar taşır.

Kaynaklar

Aksoy, Mehmet. Rönesans Sanatı'nda Ölüm Teması. Konya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Güzel Sanatlar ABD Resim Bilim Dalı, 2014.

Alkan, Burcu. Faust Anlatılarında Ölümsüzlüğün Bedeli, Ölümün Mekanları. İstanbul: Ölüm Sanat Mekan Sempozyumu 4, İstanbul, 2013.

Barrett, Terry. Sanatı Eleştirmek Günceli Anlamak. Çev: Gökçe Metin. İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 2014.

Bayrak, Bengisu. Çağdaş Sanat Pazarında Bir Marka Olmak: Bir Vaka İncelemesi Olarak Damien Hirst. NEÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 2, 2012.

Bulduk, Bülent. Yeni Kavramsalcılık: Jeff Koons, Damien Hirst, Sherrie Levine, Cindy Sherman. Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi, 5(18), 2017.

Carroll, Noel. Sanat Felsefesi Çağdaş Bir Giriş. Çev: Güliz Korkmaz Tirkeş. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2016:.

Kılıç, İnci. Altıntaş, Osman. Çağdaş Sanatta Metaforik Düşünce. İdil Dergisi, 5(20), 2016.

Kurt, Cüneyt. Günümüz Sanatında Ölüm Teması, 2015: http://izlekler.com/gunumuz-sanatinda-olum-temasi/ (Erişim Tarihi: 22.12.2018).

Leppert, Richard. Sanatta Anlamın Görüntüsü. Çev. İsmail Türkmen. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2017.

Luice-Smith, Edward. 20. Yüzyılda Görsel Sanatlar. Çev: Osman Akınhay, Ebru Kılıç, Begüm Kovulma. İstanbul: Akbank Kültür ve Sanat Dizisi, 2004.

Panofsky, Erwin. İkonografi ve İkonoloji Renaissance Sanatının İncelemesine Giriş. Çev. Engin Akyürek. İstanbul: Afa Yayınları, 1995.

Tükel, Uşun. Yüzgüller, Serap. Sözden İmgeye Batı Sanatında İkonografi. İstanbul: Hayalperest Yayınevi, 2018.

Yavuz, Nuri. Şiddet Olgusunun 1980 Sonrası Çağdaş Sanat Eserlerine Yansıması. İzmir: Yayınlanmamış Doktora Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı, 2009.

Yuh 1:29: Yaşam Kilisesi. Fark Var! Ayet Ayet Titus'a Mektubu, 2013: 28. https://play.google.com/books/reader?id=vQINAgAAQBAJ&hl=tr&pg=GBS.PP1 (Erişim Tarihi: 26.12.2018)

http-1: http://damienhirst.com/biography/damien-hirst (Erişim Tarihi: 19.12.2018)

http-2: https://www.tate.org.uk/art/artworks/hirst-mother-and-child-divided-t12751 (Erişim Tarihi: 21.12.2018)

http-3: http://www.damienhirst.com/saint-sebastian-exquisite-pai (Erişim Tarihi: 23.12.2018)

Görsel Kaynaklar

Resim 1: https://www.tate.org.uk/art/artworks/hirst-with-dead-head-ar00617

Resim 2: https://www.indianartideas.in/articleimages/1475584946Damien-Hirst.jpg

Resim 3: http://damienhirst.com/the-tears-of-jesus

Resim 4: http://www.damienhirst.com/the-physical-impossibility-of

Resim 5: http://www.damienhirst.com/god-alone-knows

Resim 6: https://www.sanatabasla.com/2013/05/07/carmiha-gerilis-the-crucifixion-grunewald/

Resim 7: https://www.tate.org.uk/art/artists/damien-hirst-2308

Resim 8: http://www.damienhirst.com/saint-sebastian-exquisite-pai

Resim 9: https://www.tate.org.uk/art/artworks/hirst-away-from-the-flock-ar00499

Resim 10: https://www.tate.org.uk/art/artworks/hunt-our-english-coasts-1852-strayed-sheep-n05665

İDİL

"DEATH" IN DAMIEN HIRST'S ARTWORKS

Ayça Yılmaz

Anadolu Universty, ayca.y(at)anadolu.edu.tr

Yılmaz, Ayça. ""Death" In Damien Hirst's Artworks"
idil, 56 (2019 May): s. 577-585. doi: 10.7816/idil-08-57-04

Abstract

Throughout history, man has lived with the fact that he was mortal and on the other hand he could not accept it. For this reason, while fighting this reality that he could not accept during the ages, man searches ways of being immortal and left behind immortal artworks. In other words, the relationship between the fact of death and the effort to exist has sometimes determined the content of the work of art. From Renaissance painting to contemporary art, there are examples of the theme of death. In this study, the death theme that dominates Damien Hirst's artworks was analyzed. In this context, four selected works of his art (God alone knows, Mother and child (Divided), Saint Sebastian Exquisite Pain, away from the flock) were evaluated together with art criticism and iconographic analysis techniques.

Keywords: Damien Hirst, death, contemporary art, artwork

Article History:
Arrived: January 20 2018 *Revised: January 27 2019* *Accepted: February 6 2019*

© 2019 idil. This article is published under a license from Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0.